

Språkområdet og språkene

Table of contents

1 Sørsamisk.....	2
2 Umesamisk.....	3
3 Pitesamisk.....	3
4 Lulesamisk.....	3
5 Nordsamisk.....	3
6 Enaresamisk.....	4
7 Skoltesamisk.....	4
8 Akkalamisk.....	4
9 Kildinsamisk.....	4
10 Tersamisk.....	4

Det samiske språkområdet strekker seg tradisjonelt over deler av Norge, Sverige, Finland og Russland; i en 150-300 km bred sone nordover og østover fra de nordlige delene av Hedmark fylke i Norge og Dalarnas län i Sverige til de østlige delene av Kolahalvøya.

Språkområdet er ikke enhetlig, det kan deles inn i ti lokale språkområder fra sør mot nordøst som vist nedenfor.

Hoveddialekt	Dialektgruppe	
Sørsamisk	sørsamisk i vid forstand	vestsamisk
Umesamisk		
Pitesamisk	Sentralsamisk	
Lulesamisk		
Nordsamisk		
Enaresamisk	Kolasamisk	østsamisk
Skoltesamisk		
Akkalasamisk		
Kildinsamisk		
Tersamisk		

Table 1: De samiske språkene

Begrepene sørsamisk i vid forstand og østsamisk kan til en viss grad underbygges rent språklig, og kolasamisk er en geografisk term som kan også begrunnes språklig.

Inndelingen i tre hovedgrupper er på grunnlag av visse språktrekk: sørsamisk (i vid forstand), sentralsamisk (fra nordsamisk til pitesamisk) og østsamisk (som i tabellen).

Det er imidlertid også mulig å regne med en todeling, østsamisk og vestsamisk, som kan motiveres med at den skarpeste grensen mellom samiske nabospråk går mellom nordsamisk og enaresamisk, og en del isoglosser følger også denne grense.

Inndelingen avhenger naturligvis av hvilke isoglosser man legger mest vekt på. Også grensen mellom nordsamisk og lulesamisk er systematisk sett en viktig grense selv om den ikke synes å være en altfor stor barriere for den praktiske språkforståelse mellom disse to gruppene.

I denne oversikten vil vi gi en kortfattet oversikt over de samiske språkene og dialektene. En detaljert beskrivelse får man ved å klikke på lenken ”Les mer...”

1. Sørsamisk

kan inndeles i tre dialekter:

1. sørlig jämtlandssamisk i Härjedalen og Jämtland fra Idre i sør til Indalsälven i nord i Sverige og i Røros og i Femundsmarka i Norge.
2. nordlig jämtlandssamisk i Jämtland fra Indalsälven i sør til Ströms Vattudal i nord i Sverige og i Meråker, Stjørdal og Snåsa i Norge.
3. åselesamisk i Västerbotten i Vilhelmina og i Storuman på sørsiden av Ume älv i Sverige og i Namdal, Bindal, Vefsn, Hattfjelldal og Grane i Norge.

Frostvikendialekten danner overgangen mellom jämtlandssamisk og åselesamisk.

[Les mer...](#)

2. Umesamisk

tales i Storuman på nordsiden av Ume älv, Malå, Sorsele og i sørlige Arvidsjaur i Sverige. Dette språket er også representert Norge, i Rana, Hemnes og Korgen.

3. Pitesamisk

tales i Pite lappmark i Arjeplog og nordlige Arvidsjaur til nordsiden av Pite älv og østover til sjøen Saddai i Sverige; i Norge regnes nordsiden av Saltfjellet og delvis i Fauske og Bodø i Norge som det tradisjonelle pitesamiske språkområdet.

4. Lulesamisk

tales i Lule lappmark i Jokkmokk og sørlige Gällivare og nordvestlige del av Boden i Sverige og i Tysfjord, Hamarøy og Sørfold og delvis i Fauske og Bodø i Norge.

5. Nordsamisk

kan deles inn i tre dialekter:

1. tornesamisk i nordlige Gällivare og Torne lappmark, Kiruna kommune, i Sverige og i Ofoten og Sør-Troms i Norge.
2. finnmarksamisk, med
 1. en vestlig gren i Midt- og Nord-Troms og Vest-Finnmark (til Šuošjávri) i Norge og Enontekiö, Vest-Enare og nordlige Sodankylä (Vuotso, Purnumukka) i Finland,
 2. en østlig gren i Øst-Finnmark (Karasjok, Porsanger, Tana og Varanger), og i Enare og Utsjoki i Finland.
3. sjøsamisk langs kysten fra Kvænangen til Varanger i Norge.

Før 2. verdenskrig var sjøsamisk et levende språk også i Petsamo i Russland. Gamle sjøsamiske dialekter fra Sør-Troms til Nordland er i dag erstattet av tornesamisk og lenger nord stedvis av finnmarksamisk.

Nordsamisk tales også lenger sør både i Norge og Sverige. For Sveriges del er dette resultatet av en nordsamisk utvandring med røtter helt til Kautokeino via Karesuando i

første halvdel av 1800-tallet på grunn av grensereguleringer mellom Russland og Sverige, og i begynnelsen av 1900-tallet av en mer eller mindre frivillig utvandring etter pålegg fra svenske myndigheter.

Forholdsvis nylig har noen familier fra det nordsamiske språkområdet i Norge flyttet til reinbeitedistrikter sørpå som er blitt stående delvis eller helt ubenyttet.

[Les mer...](#)

6. Enaresamisk

tales rundt Enare träsk i Enare kommune i Finland.

7. Skoltesamisk

opptrer i fire dialekter:

1. Neidendialekten i Neiden-området i Øst-Finnmark i Norge.
2. Pasvik-/Petsamodialekten i Boris Gleb (finsk Kolttaköngäs), Petsamo og Muotka før 2. verdenskrig. De fleste av dem som evakuerte fra det området som Finland avsto til Sovjet har slått seg ned i Enare mellom Ivalo og Nellimö.
3. Suonikylädialekten i Suonikylä og sørlige Petsamo før 2. verdenskrig. De som flyttet til Finland etter krigen har bosatt seg i området Nitsjärvi – Sevettijärvi og Kirakkajärvi i Enare kommune.
4. Nuortijärvidialekten i området Tulomajoki (Nuortijärvi (Notozero) og Hirvasjärvi (Girvasozero)) i Russland.

Betegnelsen "skoltesamisk" brukes her i mangel av en bedre betegnelse, men denne betegnelsen klinger dårlig for dem som representerer denne språkgruppen i Norge. "Østsamisk" som har vært foreslått som navn på denne språkgruppen er flertydig, som man ser av oppstillingen foran.

8. Akkalasamisk

tales i områdene Akkala (russisk: Babinsk eller Babino) og Jokostrov ved Imandrajärvi, Jona og derfra mot Kolahalvøya. Denne språkgruppen regnes gjerne til Kildinsamisk slik at antallet språkgrupper blir ni istedenfor ti.

9. Kildinsamisk

tales i Kildin, Songui, Maaselkä, Teriberka, Umpjaur (russisk: Ombozero), Lujaur (Lovozero), Voronensk (Voronje) og Varsina (Varzino) i Russland. I begynnelsen av forrige århundre ble denne dialekten også talt i Ljavozero på vestlige Kola.

10. Tersamisk

er tradisjonelt talt i Jokanga, Kamensk, Lumbovsk, Sosnovka og Tsalmyvarre. Ved århundreskiftet taltes dette språket også i Ponoï på Øst-Kola.